

La Ben Plantada

d'ORS, Eugeni. *La Ben Plantada*. Edició de Xavier Pla. Barcelona, Quaderns Crema, 2004.

De fet, que jo recordi, aquest és el tercer cop que *La Ben Plantada* apareix publicada en un sol volum. El primer cop fou el 1912, després un altre cop als anys vinents, i ara en aquesta bella edició de Quaderns

Crema. Tradicionalment, d'ençà 1935, *Teresa* compartí edició amb la *Gualba, la de mil veus*. Aquesta nova edició forma part del projecte, encetat fa anys, de publicar íntegrament la totalitat de l'obra "catalana" d'Eugeni d'Ors. Recordem que durant molts anys - a banda dels arxius de *La Veu de Catalunya*- només es va poder consultar, a l'editorial Selecta, les gloses entre els anys 1906-1910, que el mateix Xènius s'encarregà de seleccionar, corregir i suprimir.

A la *Ben Plantada* hi apareix abundantment la "terminologia noucentista" que Ors havia anat filant al llarg de les pàgines del diari. Ors, no vol fer un llarg poema -pensem que l'únic personatge femení al·ludit de la literatura catalana que apareix al llarg d'aquesta obra, és l'Adalaïsa, del *Comte Arnau* de Joan Maragall, i precisament per contraposar-la amb l'actitud de Teresa: nou símbol de la "raça catalana"- líric, sinó "un assaig teòric sobre la filosofia de la catalanitat". És d'aquesta manera com podem captar ja les paraules d'un jove Ors, a la revista "Catalunya" (any 1, núm.3), quan opina arran del Congrés Universitari Català, que les aspiracions polítiques de Catalunya resultaran estèrils sinó "s'aferma prèviament la nostra personalitat intel·lectual, i això només s'assolirà amb la restauració dels estudis de filosofia"; Teresa no és filòsofa, però, la seva actitud noucentista vol fer arrelar aquest "breviari de la raça" -no entesa des d'una òptica feixista, com després serà tan celebrada per tants règims europeus- que ha de suposar el triomf de les nostres virtuts mediterrànies relligades a l'aspiració vers la recuperació de les nostres llibertats polítiques.

Aquestes gloses van aparèixer durant els mesos de setembre i

octubre del 1911, a les darreries del final de l'estiu. No serà la primera vegada que Ors enceti l'elaboració d'unes gloses amb la intenció de teixir una unitat temàtica -potser ser l'intent de fer unes "petites novel·les". Aquest serà el cas de les "Oceànides", com *Gualba, la de mil veus*, *Oceanografia del Tedi* i *La Ben Plantada*, que alleugerien la feixugesa de l'article palpitador, que cada dia, oferia Ors al diari.

La Ben plantada pretengué ser un aparador del projecte noucentista, per tal de crear una nova actitud als lectors catalans del seu diari. La imaginació s'entrecrua amb la realitat. Ors, rebutja el tarannà romàntic de l'Adalaïsa de Maragall, i el contraposa al model de vida noucentista de Teresa. La nova dona catalana que havia d'ataüllar la nova realitat política, a redòs del nou projecte polític que anaven manifestant els teòrics de Lliga, i que culminaria amb la creació de la Mancomunitat de Catalunya, i el desig d'instal·lar "l'imperi" per part d'homes com Prat de la Riba, i Ors des de la vessant cultural, iniciada des de l'Institut d'Estudis Catalans, i continuada després des de la Instrucció Pública de la Mancomunitat.

Ors volia un nou país "arbitrat" des de la voluntat d'una nova civilitat formal, arrecerada als clàssics, però, inserida a un projecte del Noucents, que havia d'"alliberar" a Catalunya de la seva llosa "romàntica" per tal d'arribar al classicisme-humanista que se'ns va passar per alt. A la ciutat noucentista, hi havia d'haver Tereses, i no Adalaïses.

La Ben Plantada és la manifestació d'un breviari de "raça", i aquest representa per a Catalunya la garantia que hi arrelaran els ideals noucentistes. Com va dir Mercè Rius,

en la seva encertada lectura d'Ors, no era una tasca senzilla recuperar la tradició d'un poble que ha sofert ruptures històriques, però, calia confiar que algun reducte "inconscient", alguna resta de *competència*, hi ha persistit al llarg dels anys, ni que sigui a l'ombra.

ADRIÀ CHAVARRIA

L'heretgia dels mots

ADORNO, Theodor W. *L'assaig com a forma*. Traducció de Gustau Muñoz. Introducció de Jacobo Muñoz. Publicacions de la Universitat de València ("Breviaris", 3). València, 2004. 64 pàgs.

De Plató a Luckács, d'Aristòtil a Descartes, Adorno traça a *L'assaig com a forma* les relacions i contradiccions que han configurat aquest gènere. Tot i cenyir-se a un espai i un temps concrets —els seus— el teòric alemany no obvia en cap moment l'evolució d'aquest gènere al llarg de la història per tal de definir les particularitats que el caracteritzen.

L'assaig quedarà configurat al llarg d'aquestes pàgines com un joc de binomis, com quelcom que se situa a mig camí entre dos pols oposats. L'assaig, doncs, entre la primacia de la forma i la primacia del contingut, entre l'abstracció i la concreció, entre la veritat i la falsedat, entre l'experiència i la teoria. Tanmateix, seria impensable que la producció assagística apostés per qualsevol separació entre forma i contingut, ja que una relació només formal amb

l'art suposaria la mort d'aquest, pel simple fet que negaria qualsevol tipus d'implicació i de reacció, abandonant, així, de totes totes, la condició utilitària que, al cap i a la fi, tota producció humana, de manera conscient o no, té. I, evidentment, deixant de banda tot l'utilitarisme de què el marxisme dotarà els seus textos i la seva teoria literària en general. Això no és més, però, que una clara mostra de com el que entenem tradicionalment com a forma pot mostrar una ideologia, de com, per posar un cas, la cultura de masses du darrere el capitalisme. Els patrons del capitalisme, els seus objectius principals, menen a la conformació d'uns patrons artístics determinats que serveixin per arribar a aquestes fites, neutralitzant així l'art i convertint-lo en una realitat capitalista contra la qual tot marxista, com Adorno, s'oposa. Tanmateix, allò vertaderament interessant, en aquest cas, és la possibilitat de traslladar aquestes teories a l'ara i l'aquí, fins al punt que semblen reflexions fetes a propòsit dels nostres dies. D'alguna manera, la reflexió d'Adorno és extrapolable a un dels principals problemes de l'actualitat: la immersió en el món de les aparences a què es veu constantment assetjada la societat del segle XXI. El problema dels nostres contemporanis és la possibilitat que aquest assetjament ens ofereix de quedar eclipsats per aquesta forma, per la bellesa formal, sense ser capaços de discernir què és allò que s'hi amaga al darrere. L'errada és seguir la preceptiva kantiana, l'errada és pensar que allò estètic és un acte de plaer agradable quan, en realitat, és un acte de coneixement. Així, el fet de convertir l'art, la reflexió, els pensaments, etc, en mercaderia fa que autors com Adorno pensin que cal reaccionar davant la saturació, ja que tota mercaderia esdevé comunicació, però no informació ni coneixement. En paraules rabiosament modernes, dels nostres dies: